

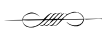
⊘ רד"ק: מצות מילה, כפי שנכתבה בפסוק זה הוטלה על בני ישראל, ורק הם ייענשו באם לא ימולו עצמם, לעומת עבדיו של אברהם, בני ביתו שלא נצטוו למול את עצמם.

⊘ אברבנאל: הפסוק נאמר על בני אברהם, לא על הנכרים, ועל כן נסמך למילים "וְהִיְתָה בְרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם". ומשמעותו שיהודי שלא ימול נפשו תיכרת מעמיה.

"וְנִכְרְתָהּ", מדוע העונש על ביטול מצות מילה כה חמור?

⊘ אברבנאל: ברית המילה היא עדות בבשרו של הנימול על היותו עובד הקב"ה, וכנגדה מי שמפר את ברית המילה הרי הוא ככופר בעיקר, משום שמוציא עצמו מהכלל, ומוכיח בעליל שאינו רוצה להתחבר לשורשיו ולעמו. בהפרה זו גוזר על עצמו את העונש המתבקש, שלא יהיה לו חלק לעולם הבא, משום שאינו ראוי להיות במחיצת בני עמו, כדברי חז"ל "והמפר בריתו של אברהם אבינו... אין לו חלק לעולם הבא"⁶⁶, והרי הוא כמחלל שבת, שדינו בסקילה משום שהוא כופר בחידוש העולם שעליו מורה השבת.

טו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם שְׂרִי אֶשְׂתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמִי שְׂרִי כִּי שָׂרָה שְׁמִי:

מדוע אצל אברהם ציוה הקב"ה "וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמִי אַבְרָם", באופן סביל, ואילו אצל שרה, ציוה הקב"ה באופן פעיל "לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמִי שְׂרִי"⁶⁷?

⊘ ברכות יג ע"א: "כל הקורא ל'אברהם' 'אברם' עובר בעשה, שנאמר וְהָיָה שְׁמִי אַבְרָם. רבי אליעזר אומר: עובר בלאו, שנאמר וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמִי אַבְרָם. אלא מעתה, הקורא לשרה 'שרי', הכי נמי⁶⁸? התם קודשא בריך הוא אמר לאברהם: 'שְׂרִי אֶשְׂתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמִי שְׂרִי כִּי שָׂרָה שְׁמִי'."

⊘ רד"ק: את אברהם היה צורך לצוות שלא יקרא (באופן פעיל) לאשתו בשם זה, שכן דרך בעלים לקרוא לנשותיהם בשמן, בניגוד לאשה, שאין דרכה לקרוא לבעלה

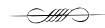
⊘ הערות

66. אבות פרק ג משנה יא. אחת, אך במקביל גם חיסר אות אחת משמה.
67. שינוי נוסף, אצל אברהם הוסיף לו אות אחת לשמו 68. לפי זה, מי שיקרא לשרה בשם 'שרי', האם גם הוא יעבור הקודם, ללא שחיסר אות, בניגוד לשרה שאמנם הוסיף אות על לאו?

בשמו, מטעמי כבוד, כשם שמתייחס לאביו או לרבו. וכן מצינו אצל שרה שאמרה 'וְאֵדֹנָי זָקֵן'⁶⁹, ולא אמרה 'ואברהם זקן'.

☞ **אברבנאל:** בהמשך לשינוי שמו של אברהם, מתוך מעלה וכבוד, פנה אליו הקב"ה לשנות גם את שם אשתו שרה. שמה הקודם, שניתן לה בבית הוריה - שרי מורה על אשה של מישהו, בעוד שמה החדש - שרה הינו שם כולל, אשה של ציבור, המון גויים⁷⁰. השם שרה מעיד שנכללת ביעודים שייעד הקב"ה לאברהם, החל מריבוי הזרע ושאר הטובות. בהיותם חלים עליו, הרי שהם יחולו גם עליה, שהרי כשאדם עולה לגדולה, מיד אשתו עולה עמו. האות ה' בסיום שמה - שרה, מורה על לשון נקבה.

☞ **רבי זלמן סורוצקין:** אצל אברהם נאמר "וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֹךְ אַבְרָם", במשמעות שציווה על כך את כל העולם, בעוד בפסוק זה ציווה רק את אברהם בעלה "לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמֹךְ שָׂרִי", מטעמי צניעות. זרים לא אמורים לדבר עם שרה ולקרוא לה, ועל כן הקב"ה אמר זאת רק לאברהם.

מדוע היה צורך לשנות את שמה של שרי?

☞ **כלי יקר:** סיומת השם באות י' מורה על תואר של שם זכר, כדוגמת "וְשָׂרִי בְּיִשְׁשָׁכָר עִם דְּבָרָה"⁷¹. שמה שהיה בסיומת זכר (האות י') היה אחד הגורמים להיותה עקרה, כמו זכר, שלא יולד. הקב"ה שינה את האות האחרונה בשמה מי' לה' כדי שגם שמה יהיה שם של נקבה יולדת⁷².

☞ **תולדות יצחק:** שינוי שמה של שרה נבע משינוי שמו של אברהם. לאחר שהקב"ה כינה את אברהם "אֲבִי הַמּוֹן גּוֹיִם", גם שרה אשתו נעשתה גבירה על המון גוים והיה צורך לשנות את שמה בהתאם⁷³.

☞ **השל"ה:** יש נשים שהן חשובות, מצד שנשואות לאדם חשוב. אין להן חשיבות מצד עצמן, אלא רק מצד בעליהן, כמו מלכה שחשיבותה שנשואה למלך⁷⁴. לשרה היתה חשיבות רבה מצד עצמה, היא היתה נביאה גדולה, מעבר לחשיבות שהיתה נשואה לאברהם. הקב"ה אמר לאברהם: "שָׂרִי אֲשַׁתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמֹךְ שָׂרִי", כביכול רק מצידי היא שוררת, "כִּי שָׂרָה שְׁמֹךְ", ולכן רק תקרא את שמה 'שָׂרָה', כי מצד עצמה היא 'שָׂרָה'.

☞ הערות ☞

69. לקמן יח, יב.
70. ביאור דומה ביאר מלבי"ם.
71. שופטים ה, טו.
72. לדעת חכמי הקבלה, מסיבה זו הוסיף את האות ה' 74. על עקרון של "אשת חבר כחבר".
לאברהם, שיש בה כח התולדה, כפי שכתוב "הָא לָקָם זָרַע" (לקמן מז, כג).
73. וכן ביארו אברבנאל ומלבי"ם.
74. על עקרון של "אשת חבר כחבר".

מדוע אצל אברהם אמר הקב"ה "וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם", ואילו אצל שרה כתוב "כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ", ולא "וְהָיָה שְׁמָהּ שָׂרָה"?

❧ **רד"ק:** לא היה צורך במילה 'וְהָיָה', משום שלאחר שאברהם יקרא לה שרה, יקראו לה כולם בשם זה.

❧ **ר"ן:** הקב"ה שינה את שמו של אברהם במקביל למעשה המילה. טרם המילה, היה מחוסר מעשה בגופו ולא היה ראוי לשינוי השם, אולם משנימוול וקיבל על עצמו את הברית, שינה הקב"ה את שמו. לעומת זאת, שרה לא היתה חסרה מאומה, שלימותה היתה עימה.

❧ **צורר המור:** בעקבות שינוי שמו של אברהם, השתנה גם שמה של שרה. ביאור הפסוק "לא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שָׂרָי", מיום שהשתנה שמך ונקראת אברהם לא תקרא לה שרי, "כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ", שמה שרה, השתנה מ'שרי'.

טז וַיְבָרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לָּךְ בֶּן וַיְבָרַכְתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מְלֶכֶי עַמִּים מִמֶּנָּה יְהִיוּ:

"וַיְבָרַכְתִּי אֹתָהּ", מה הברכה שבירך אותה הקב"ה?

❧ **מדרש רבה (מז, ב):** "רבי יהודה אומר: 'וַיְבָרַכְתִּי אֹתָהּ' - ליתן לה בן, 'וַיְבָרַכְתִּיהָ' - לברכת החלב, אמר ליה רבי נחמיה: וכי כבר נתבשרה בחלב, והלא עדיין לא נתעברה? אלא מלמד שהחזירה הקב"ה לימי נערוּתיה".

❧ **רבי יונתן בן עוזיאל:** "וַאֲבָרְךָ יְתָה בְּגוֹפָהּ". הקב"ה בירך אותה בגופה.

❧ **רד"ק:** הקב"ה בירך אותה, בפלא הגדול, שעשה נס שתלד בגיל מבוגר, בניגוד לטבע.

❧ **רבי זלמן סורוצקין:** הקב"ה בירך אותה שיתן לה בית ולד ולא תהיה עוד עקרה.

מדוע המילה 'וַיְבָרַכְתִּי' כתובה בלשון עבר, הרי ההבטחה היא לעתיד?

❧ **אבן עזרא:** דברי הקב"ה נאמרו בלשון עבר - "וַיְבָרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי", כך הרגל הדיבור, כפי שאמר אברהם לעפרון "נָתַתִּי כֶּסֶף הַשְּׂדֵה"75, 'נָתַתִּי' - בלשון עבר, כשכוונתו על העתיד.

❧ **אברבנאל:** המילה 'וַיְבָרַכְתִּי' נאמרה בלשון עבר על שם שעתיד להיות, על אף